

Oponentní posudek na diplomovou práci

Jméno autora: Bc. Míja Michaela Adamová
Název práce: Odklady školní docházky v kontextu gramotnostních dovedností
Vedoucí práce: doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku odkladů školní docházky v kontextu gramotnostních dovedností. Autorka práce je studentskou asistentkou pracovního týmu na katedře psychologie PedF UK, který autorsky připravil a standardizovat testovou baterii PorTex (Porozumění textu; Kucharská et al., 2021), určenou pro diagnostiku gramotnostních dovedností u dětí mladšího školního věku. Využila proto možnosti zpracovat data ze standardizace, která zatím nebyla analyzována. Vybrala si sledování rozdílů mezi dětmi, které vstupují do školy bez odkladu školní docházky a s odkladem školní docházky. Toto zpracování dat je zcela mimo záměr projektového týmu – souvisí však se zájmem katedry psychologie různými cestami přispět k v současné době bohaté diskusi na téma nadměrných odkladů školní docházky. Když již jsou data k dispozici, je vhodné je využít s otázkou – budou potvrzeny rozdíly mezi těmito skupinami? Mají děti s odkladem školní docházky v gramotnostních dovednostech horší výkon, který by potvrdil jinou úroveň schopností u dětí vstupujících do škol později?

Je třeba však potvrdit, že autorka práce není jen pasivním uživatelem dat. Podílí se na dalším rozvoji testové baterie, administruje přístupy k webové aplikaci a podílí se na dalších jejích úpravách. Jako vedoucí práce oceňují její angažovanost, systematickou práci s daty, ale také ochotu dále se učit a samostatně provést statistické zpracování dat a interpretovat výsledky. Dodržela i plán realizace diplomové práce, kterou zpracovávala systematicky a dlouhodobě.

Rozsahem práce odpovídá standardům, kladeným na diplomové práce. Je tradičně členěna a obsahuje všechny části, které jsou vyžadovány (od abstraktu až po přílohy). Po stránce formální je zpracována přehledně, jen s minimálními nepřesnostmi (občasné překlepy).

Literární část práce se opírá o tři kapitoly, prostřednictvím kterých tvoří předpolí pro praktickou část. Jde o kapitolu věnovanou školní zralosti a připravenosti, kde se také zabývá oblastmi, které jsou významné z hlediska budoucích gramotnostních dovedností (např. řeč a jazykové předpoklady). Dále jde o situaci kolem odkladů školní docházky, aby již ve třetí kapitole upnula pozornost na gramotnostní dovednosti a na představení samotné testové baterie. Oceňuji např. kapitolu, která se týká vlivu odkladů školní docházky na další vývoj dítěte, kde byla schopna zahrnout jak pozitivní, tak negativní aspekty, ale také shromáždění údajů o odkladech školní docházky v evropských zemích, byť by přímo tyto údaje nebyly v praktické části využity.

Praktická část obsahuje očekávaná témata – v úvodu najdeme cíle práce a hypotézy, dále je představena metodologie kvantitativního šetření (popis vzorku), průběh a etické aspekty výzkumu. Do vzorku byly cíleně vybrány tři skupiny žáků – žáci druhého ročníku jsou v období ukončování etapy počátečního rozvoje gramotnostních dovedností, žáci třetího ročníku pak otevírají etapu rozvoje praktických gramotnostních dovedností a žáci 5. roku již by měli být v etapě funkčního využívání gramotnostních dovedností (pro učení, pro vlastní rozvoj).

Z hlediska testování hypotéz a zhodnocení kvantitativních nálezů autorka postupovala korektně. Ve všech případech, kdy sledovala rozdíly mezi skupinami, postupovala podle doporučeného postupu – testování normality, následně užití parametrických nebo neparametrických testů pro sledování rozdílů mezi skupinami, posouzení věcné významnosti. Vzhledem k rozsahu dat i realizovaných postupů jsou některé pomocné výpočty (např. právě testování normality) uvedeny v přílohách.

Protože původní cíl sběru dat neměl úmysl hodnotit rozdíly mezi odkladovými a neodkladovými žáky, musela se autorka vyrovnat s odlišnými frekvenčními počty ve srovnávacích skupinách, což

alespoň řeší v diskusi. Oceňuji, že kromě detailní popisné statistiky testů zařazených do této studie a následného testování hypotéz, předkládá i grafické zobrazení rozdílů mezi skupinami a kondenzaci výsledků formou přehledné tabulky (s. 78). Rozdílů mezi skupinami bylo dosaženo v oblasti fonologie a jazykového uvědomování, avšak jen v dílčích ročnících, dále u čtení pseudoslov a dílčího skóru v dotazníku sebehodnocení. Skupina dětí s odkladem školní docházky skórovala lépe v implicitním porozumění.

Autorka práce interpretuje výsledky ve shodě s etapami rozvoje gramotnostních dovedností – např. žáci 2. ročníků s odklady ještě nedosahují ve fonologii výsledků běžné populace, což může u této skupiny přispět k horšímu výkonu ve čtení pseudoslov ve 3. ročníku. Celkově však můžeme potvrdit, že drobné rozdíly existují a že by měli mít vzhledem k věku žáci s odklady lepší výsledky, zejména v oblastech, které nezáleží tolik na edukaci, jako na přirozeném vývoji (což právě jazykové testy odrážejí). Může to být i ve vztahu k určitým deficitům, které byly identifikovány při vyšetření k udělení odkladu školní docházky.

Prosím autorku práce, aby se při obhajobě pokusila postihnout nevýhody, které spatřovala, když neměla údaje o tom, na jakém podkladě byl OŠD realizován. To by totiž mohlo výsledky posunout dál. Dále bych doporučila, aby přemýšlela o kondenzaci dat pro účely publikování v českém odborném časopise.

Z hlediska kontroly plagiátorství vyšla 3% shoda s jinými dokumenty, což je možné považovat za dobrý výsledek, tj. originální práci. Studentka v závěrečné práci nedeklaruje použití nástrojů umělé inteligence, odevzdaný text je posuzován jako dílo vzniklé bez přispění AI.

Práce odpovídá kritériím kladeným na diplomové práce, doporučuji ji proto k obhajobě. Oceňuji samostatnost ve všech etapách řešení práce. Autorka práce vykonala velmi velký počet statistických propočtů, čímž se posunula v této dovednosti, podobně jako je potřeba ocenit, že budou výsledky využity i v jiném kontextu (např. přenos poznatků k poradenským pracovníkům).

Doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Vedoucí práce

V Praze dne 18. 5. 2024